

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

Навчально-науковий інститут культури і мистецтв

Кафедра образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології

З А Т В Е Р Д Ж У Ю
Завідувач аспірантури та докторантури
А. Чистикова

(ініціали та прізвище)
Вересень 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МУЗИЧНОЇ КОМПОЗИЦІЇ
У XX – НА ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТЬ

галузь знань: 02 культура і мистецтво
спеціальність: 025 музичне мистецтво
мова навчання українська

Погоджено науковою радою Сумського
державного педагогічного університету
імені А. С. Макаренка

« 10 » *Вересень* 2021р.

Голова *Кудріна*

проф. О.Ю. Кудріна
підпис (ПІБ, науковий ступінь, вч. звання)

Суми - 2021

Розробники:

Зав'ялова О.К. – доктор мистецтвознавства, професор кафедри образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри образотворчого мистецтва, музикознавства та культурології

Протокол № 1 від. "31" серпня 2021 р.

Завідувач кафедри _____ (Зав'ялова О.К.)

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Доктор філософії	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
2-й		2-й	
Семестр			
3-й		3-й	
Лекції			
20 год.		6 год.	
Практичні заняття			
10 год.		4 год.	
Самостійна робота			
90 год.	110 год.		
Загальна кількість годин – 120	Вид контролю: екзамен		

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Курс «Тенденції розвитку музичної композиції у ХХ – на початку ХХІ століть», розроблений для спеціальності 025 Музичне мистецтво, є складовою підготовки аспірантів НН інституту культури і мистецтв. Вивчення стану та проблематики музичної композиції ХХ – початку ХХІ століть у процесі підготовки аспіранта – це важливий етап формування освіченого музиканта-науковця.

Мета курсу полягає у: підготовці науковців у галузі мистецтвознавства до рівня і тенденцій розвитку сучасної музичної науки; ознайомленні з провідними композиторськими системами та авторськими концепціями музичної творчості; вивченні актуальних тенденцій розвитку музичної композиції понад ста останніх років та використання цього досвіду в практичній діяльності.

Завданнями курсу є:

- розкриття і аналіз в історичній ретроспективі тенденцій розвитку музичної композиції ХХ – початку ХХІ століть;
- вивчення різноманітних систем вітчизняної композиторської школи, їх взаємозв'язку і взаємовпливів з музичним досвідом зарубіжних країн;
- використання авторських концепцій або елементів провідних систем музичної творчості під час виконання творчих і наукових завдань (або розробки власної концепції);
- формування науково-творчого підходу в подальшій професійній діяльності.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Для успішного освоєння аспірантом навчального курсу «Тенденції розвитку музичної композиції у ХХ – на початку ХХІ століть» передбачається інтеграція знань, умінь і навичок з таких дисциплін освітньо-професійної програми «Музичне мистецтво» другого (магістерського) рівня: «Основи імпровізації», «Інтерпретація музичного твору», «Сучасні композиторські техніки та нотація», «Музично-теоретичні системи» відповідно до освітньо-наукової програми 025 Музичне мистецтво третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.

3. Результати навчання за дисципліною

Зміст курсу забезпечує: вивчення, узагальнення та впровадження в практичну діяльність вітчизняного і зарубіжного досвіду розвитку музичної композиції у ХХ – на початку ХХІ століть; аналізу і творчого переосмислення провідних авторських концепцій та музично-теоретичних систем зазначеного періоду; володіння дослідницькими навичками щодо вивчення актуальних проблем розвитку сучасної музичної творчості.

ІК. Здатність до продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності музикознавця-дослідника та музиканта-практика завдяки постійному вдосконаленню та застосуванню системи теоретичних знань, інтегрованих фахових умінь і практичних навичок у художньо-творчій, науковій та інноваційно-педагогічній сферах музичного мистецтва ЗК 2. Здатність до пошуку, обробки й аналізу наукової теоретичної та фахової емпіричної інформації з різних джерел для узагальнення результатів; застосування філософсько-світоглядних принципів у поєднанні з сучасними тенденціями та науковими досягненнями зі спеціальності 025 Муз. мистецтво.	ПРН 1	Орієнтуватись в актуальній проблематиці сучасного музикознавства, вміти використовувати її в різних сферах власної дослідницької та аналітичної діяльності.
		ПРН 3
ЗК 3. Уміння з нових дослідницьких позицій формувати методологічну базу власного наукового дослідження, усвідомлювати його актуальність, мету і значення для розвитку національного та світового музичного мистецтва (музичної культури).	ПРН 4	Встановлювати міждисциплінарні зв'язки між мистецтвознавчими, гуманітарними, культурно-історичними дисциплінами, вільно володіти міждисциплінарною методологією наукового пізнання.
ЗК 4. Здатність проводити власні оригінальні наукові дослідження, які містять новизну, мають важливе теоретичне та практичне значення для сучасного світового й вітчизняного музикознавства; дотримуватися дослідницької етики та правил академічної доброчесності у процесі поширення результатів наукових музикознавчих досліджень, апробації та науково-педагогічній діяльності.	ПРН 5	Демонструвати спроможність осмислення концептуальних засад музичної творчості та виконавства, історії та теорії музичної культури, специфіки академічного і народного, професійного і аматорського, елітарного і масового мистецтва, рівнів функціонування музичного твору в моноетнічному та поліетнічному середовищі, об'єктивних і суб'єктивних, раціональних та інтуїтивних аспектів музичної творчості

		для їх дослідження в історичному континуумі, розвитку музикознавчої думки.
ЗК 5. Здатність до аналізу та синтезу досліджень у галузі культури і мистецтва на основі цілісної системи історичних і теоретичних знань та сформованих особистих художніх і морально-ціннісних орієнтирів.	ПРН 6	Вміти працювати з найрізноманітнішими джерелами, здійснювати, обробляти, аналізувати та систематизувати отриману інформацію..
СК 2. Здатність залучати мистецтвознавчі концепції щодо інтерпретації сучасних художньо-мистецьких явищ і процесів у національному та світовому контекстах.	ПРН 7	Переосмислювати та використовувати системні поняття в галузі теорії, історії та методології музичного мистецтва та виконавства, визначати їх понятійно-категоріальний апарат.
	ПРН 8	Критично аналізувати результати власних досліджень у контексті сучасних знань.
СК 6. Здатність аналізувати та оцінювати художню, духовну й матеріальну цінність музичного об'єкта (в різних хронологічних межах, географічних ареалах, певному соціокультурному просторі).	ПРН 9	Вміти будувати стратегії застосування власного інтелектуального та творчого потенціалу до саморозвитку і самовдосконалення протягом життя..
	ПРН 10	Планувати, оцінювати та забезпечувати науково-педагогічну та музично-просвітницьку діяльність.
	ПРН 16	Вміти використовувати комплексний підхід в пошуковій та науково-педагогічній діяльності у сфері музичного мистецтва та визначати актуальні тенденції розвитку.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
A 90 – 100 Відмінно	Аспірант: володіє теоретичними знаннями з курсу, досконало знає практичний матеріал (вільно ним оперує, грамотно застосовує); вміє використовувати набуті знання та вміння у практичній діяльності; викладає теоретичний матеріал логічно, послідовно й переконливо; грамотно оперує понятійно-термінологічним апаратом.
B 82 – 89 Добре	Аспірант виявляє повні, систематичні знання із дисципліни, має здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Швидко опрацьовує та засвоює матеріал, оперує понятійно-термінологічним апаратом. Але разом із тим допускає неточності, робить незначні помилки.
C 74 – 81 Добре	Аспірант виявляє повні знання із дисципліни, має здатність до самостійного оновлення знань. Демонструє певні навички та уміння під час практичних занять, але професійно-музикознавчий комплекс виявляється обмежено (допускає певні помилки та неточності тощо).
D 64 – 73 Задовільно	Аспірант виявляє знання основного матеріалу, має обізнаність з музикознавчою літературою, намагається аналізувати мистецькі твори і концепції, робити висновки, але при цьому допускає грубі помилки і не може переконливо викласти матеріал щодо заданої теми.
E 60 – 63 Задовільно	Аспірант виявляє знання основного навчального матеріалу в обсязі, задовільному для подальшої фахової діяльності. Практична підготовка загалом відповідає вимогам, аспірант демонструє певні навички, але форма виступу нестабільна, є помітні погрішності методологічного характеру.
F 35 – 59 Не задовільно	Аспірант емоційно скутий, не впевнений у своїх відповідях. Не розуміє основної сутності завдання, не може зробити висновки й узагальнення. Виступ невиразний та непереконливий.

FX 1 – 34 Не задовільно	Недбалість аспіранта щодо власної підготовки. Не має впевнених знань з курсу. Не демонструє належної форми публічного виступу (доповіді) та необхідних теоретичних навичок.
-------------------------------	---

Розподіл балів

Поточний контроль										Разом	Сума	Підсумковий (екз.)	Загальна сума
РОЗДІЛ 1			РОЗДІЛ 2										
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	Т 2.4	Т 2.5	Т 2.6	Т 2.7	60	75	25	100
Поточний контроль													
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6				
Контроль самостійної роботи										15			
2	1	2	1	2	1	2	1	2	1				

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	Відмінно
82 – 89	B	Добре
74 – 81	C	
64 --73	D	Задовільно
60 --63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: екзамен, тести, реферати, презентації результатів завдань та досліджень.

6. Програма навчальної дисципліни

Розділ I. Музичне мислення та композиторські техніки в першій половині XX ст.

Тема 1. Загальні тенденції розвитку композиторської творчості в першій половині XX ст.

Тема 2. Розширено-тональна та модальна техніка.

Тема 3. Додекафонія і структуралізм. Атонально-серійна і серіальна техніка.

Розділ 2. Новітні тенденції композиторської творчості другої половини ХХ - початку ХХІ ст.

Тема 4. Інтертекстуальні тенденції, полістилістика і фольклор.

Тема 5. Новітні техніки: пуантилізм, алеаторика, сонористика та ін.

Тема 6. Естетичні виміри музики другої половини ХХ – початку ХХІ ст.

Тема 7. «Технічна» (конкретна та електронна) музика.

Тема 8. Мінімалізм, репетитивна техніка та музика «нової» простоти.

Тема 9. Просторова, спектральна та стохастична (формалізована) музика.

Тема 10. Нові виразні засоби музики ХХ століття та принципи фіксації тексту сучасного музичного твору.

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Загальні тенденції розвитку композиторської творчості в першій половині ХХ ст. З початком ХХ ст. зміни у розвитку суспільного життя та мислення позначились на новому змісті та організації музики: збагаченні та новому осмисленні мелодики, ритміки, гармонії, поліфонії, структури і форми, інструментовці та ін. Композиторська практика нового століття характеризувалась, з одного боку, найсміливішими експериментами та абсолютною відмовою від надбань попереднього, а з іншого, - переосмисленням і новим підходом до використання класичного досвіду, що вплинуло на виникнення новітніх стильових напрямів музики ХХ ст.: експресіонізму, неокласицизму, неофольклору, неоімпресіонізму, неоромантизму, конструктивізму, авангардного мистецтва тощо. Вищезазначені тенденції обумовили два типи музичної творчості: а) музика тематична, у якій експозиція муз. думки концентрується у відповідних центрах-темах; б) музика атематична, де муз. думка не організована у центри-теми.

Тема 2. Розширено-тональна та модальна техніка. На початку ХХ ст. прагнення до розширення можливостей композиційно-технічних норм і правил, а часто й до створення нових методів муз. мистецтва сприяло відмежуванню від класичного мелодико-гармонічного стилю. Значного поширення набули розширено-тональні та модальні види техніки з можливостями індивідуальної диференціації композиторської творчості, які засновувались на принципі збереження тональності, але із додаванням до неї будь-яких не діатонічних звуків або співзвуч чи поза функціональних послідовностей. Модальна техніка засновується на використанні низки модусів-рядів та, як збагачуючий компонент, може бути тісно пов'язаною із тональною. Модальні принципи організації зустрічаються вже у давньогрецькій та середньовічній музиці, музичному фольклорі та застосовуються не тільки стосовно звуковисотності, а й тривалостей, пауз, динаміки тощо, передуючи атональності.

Тема 3. Додекафонія і структуралізм. Атонально-серійна і серіальна техніка. У своїх творах нововіденці прагнули уникати всіх діючих у класичній композиції законів: опори на тоніку й тональні зв'язки, класичного симетричного ритму, тематичного принципу побудови, на противагу тому застосовуючи співзвуччя самих різних, переважно дисонансних інтервалів, нерегулярні ритми та поділ тривалостей, послідовну атематичність. Розпад сталих форм призвів до того, що єдиним «будівельним» матеріалом став інтервал та принцип вільного варійованого розвитку, де кожний мотив постійно видозмінюється.

Необхідність організації атональності виявилась у застосуванні наступних

методів: а) узаконенні рівномірного використання різних тонових висот у діапазоні однієї октави, що зібрані у низку (або низки) і є серією (або серіями); б) організації всіх інших елементів композиції. Організація й рівномірне використання однаково значимих (рівноправних) муз. елементів називається **серійною** технікою. Організація і взаємне об'єднання інших елементів композиції (тривалостей, регістру, динаміки, тембру, засобів інструментальної артикуляції тощо) є **серіальною** технікою.

Тема 4. Інтертекстуальні тенденції, полістилістика і фольклор. Поняття інтертекстуальності з'явилося у постмодернізмі головною концептуальною парадигмою художньої творчості. Найяскравіше інтертекстуальність виявилась в таких музичних явищах, як неокласицизм («варіації на стиль»), полістилістика, робота за моделлю, цитати, колаж та ін. Полістилістика – це композиційна техніка, яка засновується на сполученні в одному творі двох або більше стильових моделей у контрастному або взаємодоповнюючому співвідношенні, часто виражених як тема-цитата або квазіцитата. Теоретиком полістилістики був А. Шнітке, який втілював її в багатьох своїх творах. Розробка основ фольклоризму (пізніше - неофольклоризму) пов'язана з іменами І. Стравінського та Б. Бартока. В їх творчості цей напрям характеризувався принципово новими методами роботи із фольклорним матеріалом, що виявлялось у опозиції ортодоксальному підходу до опрацювання фольклору та синтезі фольклорних витоків із сучасними техніко-стильовими тенденціями і прийомами. Тобто це вже не обробка народних мелодій, а усвідомлення фольклору як гостросучасної мови, яка здатна відобразити світосприйняття сучасної людини.

Тема 5. Новітні техніки: пуантилізм, алеаторика, сонористика та ін. У другій половині ХХ ст. поширення отримують явища алеаторики, сонористики, пуантилізму, мінімалізму, стохастизму тощо. Алеаторика – техніка композиції, що передбачає неповну фіксацію музичного тексту, який домислюється, навіть «створюється» в момент виконання. Більшість алеаторичних прийомів застосовувались на різних етапах еволюції музики, але були втрачені у класико-романтичний період на початку ХХ ст. через прагнення точного відтворення тексту (зокрема імпровізаційність). Поява сонористики була зумовлена новими художніми завданнями, які потребували естетично адекватного відображення, у т. ч. й методами, які безпосередньо передають все багатство колористичних фарб сучасного світу. Сонорність – це якість певних співзвуч, де на першому плані являється забарвлення. Специфічною ознакою сонорності є часткова або абсолютна недиференційованість тонів на слух. Звуковий комплекс (співзвуччя-вертикаль, фактурний шар або пласт) сприймається як цілісний, неподільний, а його складові – як певний тембральний блок.

Тема 6. Естетичні виміри музики другої половини ХХ – початку ХХІ ст. В музиці другої половини ХХ ст. проявилась тенденція взаємопроникнення різних, навіть протилежних естетичних спрямувань: з одного боку, - досказування традицій (неоромантизм, неокласицизм, неофольклор), а з іншого – радикальні пошуки авангарду середини століття, що з середини 1960-х років вступають у взаємодію з різними техніками, жанрами, стильовими проявами, синтез яких виявився у полістилістиці та інтертекстуальності музичного мистецтва.

Нова якість художнього мислення (антиавангард) у 1980-х роках увійшла у русло постмодернізму, що виник на хвилі молодіжного руху 1960-х років як контркультура з її негативним ставленням до існуючої системи цінностей. На противагу елітарності авангарду висувається установка на загальнодоступність мистецтва із широким спектром контрастів: буденного – піднесеного, музичного - позамузичного тощо. Сутність музичного поставангарду виявилась у гранично широкому залученні

всіх компонентів музичного вираження, що накопичилися протягом багатовікової історії розвитку. По суті, це *універсальний стиль* рівновідкритий для григоріаніки та класицизму, бароко та романтизму, фольклору та поп-музики.

Тема 7. «Технічна» (конкретна та електронна) музика. Пошуки нового звукового матеріалу в русі звукової інженерії (технічна музика). Перші різновиди технічної музики - конкретна (*musique concrete*) та електронна або електроакустична (*elektronische Musik*). Лідер - франц. композитор П'єр Шеффер, який також написав низку праць, де характеризував технічну музику як мистецтво, що засновується на «конкретному» використанні фіксованих звуків оточуючого світу, які записані на плівку стають матеріалом композиції. Згодом цей напрям розвивали Луїс і Бібі Беррони (Нью-Йорк), Отто Люнінг і В. Усачевський (Колумбійський та Прістонський ун-ти), студії в Мілані, Ейндговені, Мюнхені, Варшаві, Брюсселі, Торонто, Сан-Франциско. З початку 1950-х плеяда композиторів (від Л. Беріо до Я. Ксенакіса) працювала у Кельнській радіостудії електронної музики. У Парижі П. Булез організував інститут IRCAM (1976), що дав новий напрям комп'ютерній музиці. Взірєць конкретної музики - диптих «*Aventures*» та «*Nouvelles Aventures*» Д. Лігеті. Свою версію «технічної» музики створив Е. Варез. Його ідея розширення звукової області фактично привела до концепції просторової музики. Розробку електронної та конкретної музики здійснювали й американські композитори Дж. Кейдж, Г. Кауелл, О. Люнінг, Е. Браун, С. Райх, Дж. Маклоу, А. Капроу та ін. В Радянському Союзі проблемами технічної музики займалися Л. Термен, Є. Мурзін, А. Володін, В. Мещерін, В. Оголевець, А. з композиторів Е. Артем'єв, Е. Денисов, А. Шнітке, С. Губайдуліна, О. Зацепін, О. Рибников та ін.

Тема 8. Мінімалізм, репетитивна техніка та музика «нової» простоти. *Мінімалізм* – музика, заснована на першоелементах – паттернах – окремому звуці, інтервалі, акорді, мелодичній поспівці (сонор), що не належать до певного стилю. Мінімалізм утворився в крайньорадикальному авангардному напрямі – «експериментальній музиці», яку розробляли Дж. Кейдж та його школа, і яка ідейно протистояла усій європейській традиції, включно з авангардом 1950-60-х років. Звуковий матеріал мінімалізму відбиває естетику ХХ ст. і є різним: це тони визначеної висоти, звуки невизначеної висоти, електронні звуки, сонори.

Поняття *репетитивність* відноситься до принципів застосування різних технік композиції, заснованих на повторенні коротких, функціонально подібних побудов. Використання архаїчних структур примітивних культур, коли лімітованість матеріалу породжує нову естетику і новий принцип сприйняття, обмежує композиційну техніку тільки повторенням, варіантністю й комбінаторикою, виключаючи розробковий спосіб розгортання. Це тісно пов'язує репетитивну техніку із мінімалізмом. Порівняно із класичною музикою з її лінійним, горизонтальним шляхом розвитку, заснованому на контрастах і наростанні та спадах напруження, репетитивному типу композиції притаманні циклічність, вертикаль, рух за колом.

Естетична концепція «нової простоти» породила історико-культурні концепції на музику минулого та мислення, що коментує, для якого рівно актуальні всі історичні мови та діалекти. Радикальний поворот від авангарда до музики «нової простоти» відбувся в середині 1970-х років у цілої низки композиторів, незалежно один від одного (В. Сильвестров, А. Пярт, Е. Артем'єв, В. Мартинов, Г. Пелецис та ін.).

Тема 9. Просторова, спектральна та стохастична (формалізована) музика. «Просторові» твори це такі, коли під час виконання реальний або уявний простір є особливим художнім тлом, й виступає не тільки як умова акустичної ре-

лізації, а й як художній образ, поетична чи конструктивна ідея. Почав розробляти «просторове» звучання Ч. Айвз. Одним із засновників просторової музики вважається Е. Варез, який прагнув сполучити просторові ефекти реверберації зі штучними безобертонними звуками й створити спеціальну апаратуру для відтворення подібної звукової матерії у концертному залі. В середині ХХ століття цим займалися Б. Мадерна, К. Штокгаузен, Я. Ксенакіс, Р. Щедрін та ін.

Спектральна музика виникла у Франції у творчості «Gouupe de l'itineraire», представники якої – Т. Мюрай, М. Левінас, Р. Тесс'єр, Ж. Грізе, Ю. Дюфур, детально вивчали спектр певних звуків за допомогою спектрограми, яка відображає ієрархію обертонів і порядок їх появи, криві інтенсивності частот тощо. Отже, спектральна музика стає можливою тільки з появою комп'ютеру. Провідні тенденції: створення оригінальних, ні з чим несхожих звуків, що дестабілізують традиційне мислення й сприйняття; систематизація парадоксальних комбінацій і сполучень; робота зі звуковими шкалами величин (мікро-макррозв'язки на рівні форми); використання електроакустики як наукового обґрунтування роботи зі звуком.

Поняття «стохастична музика» витікає з техніки, коли певні елементи композиції визначаються згідно з теорією вірогідності та великих чисел, тобто випадково. Термін належить Я. Ксенакісу, який уперше до організації музичного матеріалу застосував закони теорії вірогідності та великих чисел за спеціальною програмою Stochastic Music Programm (SMP), та узагальнив свій досвід у книзі «Формалізована музика. Нові принципи формалізації музичної композиції».

Тема 10. Нові виразні засоби музики ХХ століття та принципи фіксації тексту сучасного музичного твору. У ХХ ст., поряд із самою технікою композиції, ще однією сферою новаторства стало графічне зображення звука. Питанням фіксації тексту сучасних музичних творів присвячена численна кількість праць, серед яких книга З. Каркошки «Нотація у новій музиці». Головною проблемою сучасної нотації є пошуки засобів фіксації, адекватних новим звуковим реаліям, які концентруються навколо таких феноменів як мікротемперація і тембральна забарвленість звуку. В умовах мікротемперації висота звука фіксується в традиційній п'ятилінійній системі із застосуванням знаків мікрохроматики, які розроблені в основному для четвертьтонової темперації. Сонорні параметри звука, наприклад, шумові призвуки, фіксуються не нотно-графічними засобами, а окремо виписуються в партитурі із зазначенням інструментів (тембрів) і способів гри (штрихи, динаміка). Однією із спроб уніфікації сучасної нотації стала систематизація, запропонована Ю. Холоповим (проект книги «Новий звук»).

7.2. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	У тому числі				Усього	У тому числі			
		Лекції	Практ.	Конс.	Самост.р		Лекції	Практ.	Конс.	Самост.р
Розділ І. Музичне мислення та композиторські техніки у першій половині ХХ ст.										

Тема 1. Загальні тенденції розвитку композиторської творчості в першій половині ХХ ст.	11	2			9		2			20
Тема 2. Розширено-тональна та модальна техніка.	11	2			9					20
Тема 3. Додекафонія і структуралізм. Атонально-серійна та серіальна техніка.	13	2	2		9			2		20
Розділ 2. Новітні тенденції композиторської творчості другої половини ХХ - початку ХХІ ст..										
Тема 4. Інтертекстуальні тенденції, полістилістика і фольклор у музиці ХХ ст.	13	2	2		9		2			10
Тема 5. Новітні техніки ХХ ст.: пуантилізм, алеаторика, сонористика та ін..	11	2			9					10
Тема 6. Естетичні виміри музики другої половини ХХ – початку ХХІ ст.	11	2			9					10
Тема 7. «Технічна» (конкретна та електронна) музика	13	2	2		9					6
Тема 8. Мінімалізм, репетитивна техніка та музика «нової» простоти.	11	2			9		2			4
Тема 9. Просторова, спектральна та стохастична (формалізована) музика.	13	2	2		9					6
Тема 10. Нові виразні засоби музики ХХ століття та принципи фіксації тексту сучасного музичного твору.	13	2	2		9			2		4
Всього годин	120	20	10		90		6	4		110

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Загальні тенденції розвитку композиторської творчості в першій половині ХХ ст.	2	2
2	Розширено-тональна та модальна техніка.		
3	Додекафонія і структуралізм. Атонально-серійна та серіальна техніка.		
4	Інтертекстуальні тенденції, полістилістика і фольклор у музиці ХХ ст.	2	2
5	Новітні техніки ХХ ст.: пуантилізм, алеаторика, сонористика та ін.		
6	Естетичні виміри музики другої половини ХХ – по-		

	чатку ХХІ ст.		
7	«Технічна» (конкретна та електронна музика.		
8	Мінімалізм, репетитивна техніка та музика «нової» простоти.	2	2
9	Просторова, спектральна та стохастична (формалізована) музика.		
10	Нові виразні засоби музики ХХ століття та принципи фіксації тексту сучасного музичного твору.		
Разом		20	6

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна ф.	Заочна ф.
1	Тема 1. Еволюція композиторської техніки у контексті історичного розвитку в ХХ – на поч. ХХІ ст.	2	
2	Тема 2. Новітні засоби музичного висловлювання та композиторські техніки першої половини ХХ ст.	2	
3	Тема 3. Добутки музичного авангарду післявоєнної доби.	2	2
4	Тема 4. Синтезуючі явища у композиторській творчості 1970—80-х років.	2	
5	Тема 5. Принципи організації музичного матеріалу та жанрові моделі музичних творів 1990-х років – початку ХХІ ст.	2	
6	Тема 6. Нові виразні засоби музики ХХ століття та принципи фіксації тексту сучасного музичного твору.		2
Всього годин		10	4

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна ф.	Заочна ф.
1	Тема 1. Періодизація стильових напрямків та композиторських технік ХХ – початку ХХІ ст.	9	20
2	Тема 2. Традиція та новаторство як чинники стильових трансформацій сучасної музики.	9	20
3	Тема 3. Типологія композиторської творчості в музичній культурі ХХ ст.	9	20
4	Тема 4. Природа звуку та музики в контексті сучасної композиції.	9	10
5	Тема 5. Структура музичного жанру та сучасна ситуація в музиці.	9	10
6	Тема 6. Взаємозв'язок теорії та практики в музичній композиції ХХ ст...	9	10
7	Тема 7. Музичний авангард і проблеми тексту в музичній композиції ХХ ст..	9	6

8	Тема 8. Основні принципи художніх явищ хепенінгу, перформансу, інструментального театру та ін.	9	4
9	Тема 9. Жанрові різновиди світового музичного театру другої половини ХХ – початку ХХІ ст.	9	6
10	Тема 10. Нові виразні засоби і принципи фіксації музики ХХ – початку ХХІ століття	9	4
	Всього годин	90	110

8. Рекомендовані джерела інформації

1. Берегова О.М. Тенденції постмодернізму в камерних творах українських композиторів 80-90-х р. ХХ ст.: Автореф. дис... канд. мист-ва: 17.00.03. – К.: НМАУ, 2000. - 20 с.
2. Герасимова-Персидская Н.А. Выход к новым принципам пространственно-временной организации музыки в переломные эпохи // Музыкальное мышление: Сущность. Категории. Аспекты исследования: Сб. статей / Сост. Л.И. Дыс.- К.: Муз. Україна, 1989. - С. 54-63.
3. Горюхина Н.А. Эволюция сонатной формы. - К.: Музична Україна, 1970. - 318 с.
4. Золозова Т. Инструментальная музыка послевоенной Франции (1945-1970): Исследование. – К.: Муз. Україна, 1989. – 216 с.
5. Когут Г. Микротоновая музыка / Геннадий Когут.– К.: Наукова думка, 2005.– 264 с.
6. Куцова Е.В. Інноваційні процеси в музичному мистецтві: Навч. пос. для студентів і магістрантів ф-ту мистецтв. – Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка., 2007. – 124 с.
7. Маркова О. Неосимволизм музыки ХХІ ст. та виконавське музикознавство // Наук. вісник НМАУ ім. П.І. Чайковського. Вип. 58. Виконавське музикознавство. Кн. 12. / Ред.-упор. М. Давидов, В Сумарокова. – К.: НМАУ, 2006. – С. 59-66.
8. Пясковский И.К. К проблеме историко-стилевой эволюции музыкального мышления // Музыкальное мышление: сущность, категории, аспекты исследования: Сб. ст. / Сост. Л.И. Дыс. – К.: Муз. Україна, 1989. – С. 141-152.
9. Тукова І.Г. Проблема жанрового діалогу музичних культур: західноєвропейське бароко і українська музика другої пол. ХХ ст. / Теоретичні та практичні питання культурології: Зб. наук. ст. Вип. 2. – Запоріжжя: ЗДУ, 1999. – С. 16-25.
10. Шип С.В. Музыкальная речь и язык музыки. Одесса, 2001.
11. Юдкін-Ріпун І.М. Неостильові тенденції сонатно-симфонічного циклу в німецькій та українській музиці другої половини ХХ ст. // Українсько-німецькі музичні зв'язки минулого і сьогодення: Зб. ст. – К.: Центрмузінформ, 1998. – С. 77-86.

Допоміжні:

1. Арнонкур Н. Музыка языком звуков. Путь к новому пониманию музыки. – Перевод по изданию: Nicolaus Harnoncourt, “Musik als Klangrede. Wege zu einem neuen Musikverständnis”. – 192 с.
2. Драч І. Композитор Віталій Губаренко: формула індивідуальності: Монографія. – Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2002. – 228 с.
3. Зинькевич Е. Симфонические гиперболы. О музыке Евгения Станковича // Зеленая лампа: Науч. прилож. «Регулярный сад» № 1. – Сумы, 1999. - 251 с.
4. Коменда О. Творчість М. Рославця в контексті становлення музичного модернізму / Коменда Ольга Іванівна. – Автореф. дис ... канд. мист-ва. – К.: ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2004. – 19 с.

Інформаційні ресурси:

Интернет-сайты и Интернет-ресурсы – нотные библиотеки и аудио/видео материалы:

1. http://window.edu.ru/catalog/?p_rubr=2.2.80.1.8
2. <http://cbs7cao.ru/libraries/14.html>
3. <http://lib-notes.orpheusmusic.ru>
4. <http://rutracker.org/forum/viewforum.php?f=409>
5. http://www.kholopov.ru/dl_rus.html
6. <http://www.opentextnn.ru/music/>
7. <http://www.conservatory.ru/node/521>
8. <http://ufaart.ru/nauka/lib-ufaart/>
9. <http://www.21israel-music.com/index.htm>
10. <http://journal-otmroo.ru/node/7>
11. http://www.twirpx.com/library/#category_197
12. <http://classic-online.ru/ru/composers/%C0>
13. [http:// intoclassics.net/](http://intoclassics.net/)

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Програма здійснюється за наявності дидактичного, ілюстративного та навчально-методичного матеріалу (посібники, монографії, наукові розробки, публіцистична та популярна літератури, доступ до електронних ресурсів і мереж), а також аудіо- і відеоапаратури з достатньою відео-, аудіо- і фонотекою зразків музики, що передбачені програмою, для прослуховування музичних творів і проведення практичних занять.